

تازه‌های کتاب درباره خاورمیانه

می‌دهند که پیش از حمله به عراق میزان گسترده‌ای دروغ‌پردازی صورت گرفت و توده‌ها نیز به این دروغ‌ها باور پیدا کردند.

تهیه و تنظیم: دکتر حمید احمدی

دانشیار علوم سیاسی دانشگاه تهران

Montasser al-Zayyat, *The Road to Al-Qaeda: The Story of Bin Laden's Right-Hand Man*, Trans. Ahmed Fekry, London: PLUTO Press, 2004, 144 pages.

David Miller, ed., *Tell Me Lies: Propaganda and Media Distortion in the Attack to Iraq*, London: PLUTO Press, 2003, 320 pages.

چگونگی تشکیل سازمان القاعده:
داستان ایمن الظواهری، دست راست
بن لادن

به من دروغ بگو: تحریف تبلیغاتی و
رسانه‌ای در حمله به عراق

این کتاب به وسیله یک اسلام‌گرا که در زندان مصر به سر می‌برد، نوشته شده است و بر محور دکتر ایمن الظواهری یکی از همکاران مورد اعتماد اسامه بن لادن می‌چرخد. کتاب در واقع بیانگر مبارزه میان عناصر خشونت طلب و غیر خشونت طلب جنبش اسلامی است. نویسنده که هنوز نیز با ایمن الظواهری تماس دارد، شرح منحصر به فرد و دست‌اولی از دگرگونی جنبش اسلامی از دهه ۱۹۷۰ به دست می‌دهد. کتاب که در سراسر جهان عرب خوانندگان زیادی داشته است، مبارزه ناخوشایند میان

نویسنده کتاب در پی آن است که زمینه‌های تبلیغاتی و مخدوش ساختن حقایق را در جریان حمله آمریکا به عراق فاش کند. او با جمع‌آوری ۳۰ مقاله از مفسران و منتقدان برجسته‌ای همچون نوام چامسکی، رابرت فیسک، و ادوارد هرمن میزان گسترده همکاری رسانه‌ها را با دولتهای آمریکا و بریتانیا در فراهم ساختن زمینه حمله به عراق در مارس ۲۰۰۳ نشان می‌دهد. نویسندگان این مقالات با بحث درباره نقش رسانه‌ها و خفه ساختن صدای مخالفان و تبلیغ این اندیشه که عراق دارای سلاحهای کشتار جمعی است، نشان

است. نویسنده موقعیت سیاسی ایران در آستانه جنگ جهانی نخست را بررسی می‌کند و به تجاوز نظامی انگلیسی‌ها، روس‌ها و ترک‌ها به کشور می‌پردازد. تأثیر انقلاب روسیه بر دگرگونی‌های ایران، خیزش جنبش جنگل به رهبری میرزا کوچک خان، و استحکام موقعیت انگلستان از طریق نفوذ این قدرت بر دولت ایران از جمله دیگر بخشهای کتاب است. پایان بخش کتاب بحث مهم شکست و ناکامی ایران برای گرفتن خسارت دوران جنگ در کنفرانس ورسای در ۱۹۲۱ است.

Franklin D. Lewis, *Rumi: Past and Present, East and West*, Oxford, UK: Oneworld, 2003, 646 pages.

مولانا جلال الدین رومی (مولوی):
گذشته و اکنون، شرق و غرب

گرچه مولانا جلال الدین رومی (مولوی) سرآمد شعرای صوفیه و از قطبهای ادب فارسی و میراث معنوی ایران حدود ۷۰۰ سال پیش درگذشت، امروز به پرخواننده ترین شاعر در ایالات متحده آمریکا تبدیل شده است. این کتاب که برنده جایزه

مصری‌های مسالمت‌جوی طرفدار روش الدعوه برای گسترش پیام خود با طرفداران و معتقدان به جهاد برای سرنگونی رژیمهای کنونی را به نمایش می‌گذارد. گذشته از این الزیات از تجربه شکنجه آور الظواهری در زندانهای مصر بهره برداری می‌کند تا ارتباط مسئله حقوق بشر و نقش آن در مبارزه با تروریسم را نشان دهد.

Mohammad Gholi Majd, *Persia in the World War I and Its Conquest by Great Britain*, Lanhan, MD: University Press of America, 2003, 297 pages.

ایران در جنگ جهانی نخست و فتح آن به وسیله انگلستان

این کتاب دوره پراشوب و حساس تاریخ ایران را در سالهای ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ بررسی کرده و از مطالب طبقه بندی شده و محرمانه وزارت خارجه آمریکا و نیز منابع ایرانی و خاطرات افسران نظامی انگلستان برای روشن ساختن تحولات نظامی، دیپلماتیک و سیاسی ایران در دوران اشغال این کشور توسط انگلستان و روسیه در سالهای ۱۹۱۷-۱۹۱۴ بهره برداری کرده

نیز شده است، تأثیرات مولانا، پیشینه، میراث و اهمیت مداوم او و بستر فلسفی و معنوی نوشته‌های او را بررسی می‌کند. در این کتاب، بیش از ۵۰ شعر از اشعار مولوی که پیش از این هرگز به زبان شعر ترجمه نشده بود، ترجمه و ارایه شده است. از جمله بخشهای دیگر کتاب می‌توان به تفسیرها و تحلیلهای گسترده اشعار او و نیز کتابنامه مفصل آثار مولوی و آثار مربوط به او اشاره کرد.

زرتشتی‌گری را با یهودیت، مسیحیت، اسلام، مانی‌گری و دیگر سنتهای دینی مقایسه کرده است تا نکات اساسی مذهب زرتشتی را برای خوانندگان غربی تفسیر کند.

Farhang Mehr, *The Zoroastrian Tradition: An Introduction to the Ancient Wisdom of Zarathustra*, Costa Mesa, CA: Mazda, 2003, 153 pages.

Mark J. Sedgewick, *Sufism: The Essentials*, Cairo and New York: The American University Press, 2003, 114 pages.

سنت زرتشتی: دیباچه‌ای بر خرد باستانی زرتشت

نویسنده که استاد دانشگاه بوستون و

بنیادهای تصوف

نویسنده کتاب منبعی عمومی برای مطالعه و تبیین یک پدیده پویا به نام تصوف ارایه کرده است؛ نویسنده یک هدف دوگانه در نظر دارد؛ از یک سو می‌خواهد تعبیرهای گذشته خوانندگان از تصوف را شالوده شکنی کند،

بنیان‌گذار سازمان جهانی زرتشتی است، بنیادها و اصول اساسی سنتهای مذهبی زرتشتی را بررسی و تبیین کرده است. این بنیادها و اصول اساسی از منابع دست اول زرتشتی یعنی گاتها (سروده‌های زرتشت)، اوستای جوان، و باورها و عقاید زرتشتی‌های

Baltimore, MD and London, UK: The Johns Hopkins University Press, 2003, 336 pages.

اسلام و دموکراسی در خاورمیانه

کتاب مجموعه ۳۰ مقاله درباره دگرگشت تاریخی دموکراسی و جریان‌های کنونی موجود در خاورمیانه است. هدف کتاب پاسخ گفتن به پرسش‌های مربوط به علل حرکت کند و آهسته دموکراسی در خاورمیانه در مقایسه با اروپا، آمریکای لاتین، کارائیب، آفریقا و دیگر بخش‌های جهان است. کتاب اسلام و دموکراسی در خاورمیانه با بهره برداری از مطالعات موردی، مبارزه میان حکمرانان خودکامه و رقبای اصلاح طلب آنها را که برای آزادسازی سیاسی و اقتصادی تلاش می‌کنند تجزیه و تحلیل می‌کند. گذشته از این، مفسران گوناگون به این نکته اشاره می‌کنند که چگونه برخی از رژیم‌ها با بهره برداری از توسعه فضای سیاسی، به ویژه از طریق پیدایش سازمان‌های غیردولتی، در پی به عقب انداختن فرایند دموکراسی هستند. سرانجام، نویسندگان مبارزه سازمان‌های اسلام‌گرا، از جمله طرفداران اندیشه‌های لیبرال و غیرخشونت‌آمیز با رژیم‌های

که به طور عمده بر اساس آثار و اشعار مولانا جلال الدین رومی (مولوی) استوار است و از سوی دیگر بر آن است تا نشان دهد که اسلام که بیشتر در غرب به شکل بنیادگرایی و سخت‌گیری جلوه کرده است، چهره‌های گوناگون دارد. نویسنده پس از مرور کوتاه تاریخ تصوف، برخی از مهم‌ترین سنتها و شعایر تصوف، و از جمله ذکر را مورد بحث قرار می‌دهد. سپس به ساختمان اجتماعی نظم صوفی را می‌پردازد و مهم‌ترین طریقت‌های تصوف از جمله قادریه، شاذلیه و برخی از گروه‌های طرفدار تصوف در غرب را توصیف می‌کند. گذشته از این، برخی از اعمال غیرمذهبی (سکولار) تصوف، از جمله شبکه‌های گوناگون تجاری و محافل (نظم‌های) صوفیانه و نیز نقش برخی از شخصیت‌های صوفی در جهاد علیه استعمار غرب و مسلمانان «بیگانه» در این کتاب بررسی شده است. بحث نقش تصوف در تعریف اسلام جریان اصلی (ارتدوکس) بخش پایانی کتاب را در بر گرفته است.

Larry Diamond, Marc F. Plattner, and Daniel Brumberg, *Islam and Democracy in the Middle East*,

فارس‌ت، رابرت گریوز و برنارد شاو، پژوهشگران هم‌عصر لورنس، متن کامل کتاب رامهم‌تر می‌دانستند. متن کامل در سال ۱۹۹۷ به طور محدود به چاپ رسید. نسخه کنونی در واقع توزیع گسترده و عمومی آن متن کامل محسوب می‌شود. در این چاپ برای نخستین بار فهرست کامل عناوین، مکانها و نامها آورده شده است.

غیرلیبرال را به جای تلاش برای نابود ساختن همه مخالفان مورد توجه قرار داده اند.

T. E. Lawrence, *Seven Pillars of Wisdom; The Complete 1922 Text*, Fordingbridge, UK: J. and N. Wilson Publishers, 2004, 813 pages.

هفت ستون خرد: متن کامل ۱۹۲۲

John Alfred Gray, *At the Court of the Amir of Afghanistan*, London, UK: Kegan Paul, 2002, 523 pages.

هفت ستون خرد یادداشتهای تی.ای. لورنس ملقب به لورنس عربستان فرستاده انگلستان به شبه جزیره عربستان برای سازماندهی جنگهای چریکی قبایل عرب علیه امپراتوری عثمانی است. لورنس که یک افسر انگلیسی و متخصص جنگهای چریکی بود و نسبت به آرمان اعراب ابراز هم‌دردی می‌کرد. در سال ۱۹۲۲ دست‌نوشته کتاب هفت ستون خرد را به کتابخانه بودلین دانشگاه آکسفورد داد. این کتاب شرح کامل جنگهای چریکی اعراب در حجاز و سایر نقاط علیه امپراتوری عثمانی در جنگ جهانی نخست است. یادداشتهای وی سالها بود با تجدید نظر گسترده و کوتاه‌چاپ و حدود یک سوم آن نیز حذف شد. ای.ام.

در دربار امیر افغانستان

این کتاب حدود یک صد سال پیش توسط جان آلفرد گری، پزشک انگلیسی دربار امیر عبدالرحمن خان پادشاه افغانستان، در سالهای ۱۹۰۱-۱۸۸۰ نوشته شد. نویسنده در این کتاب بر خوردهای خود با قبایل و اشراف افغان، سنتهای مذهبی، جغرافیا و رسوم آنان را با شرح و بست پر آب و رنگ آرایه می‌دهد. گسره نویسنده در چارچوب نگرشهای استعماری انگلستان کتاب را نوشته است، به طور آشکار پادشاه افغانستان و مردم افغان را مورد ستایش قرار می‌دهد.

دیپلماتیک، روابط عمومی و روان‌شناسی را در سیاست‌های اسرائیل بررسی کرده و شیوه تکامل سیاست‌های اسرائیل در برابر پناهندگان فلسطینی را نشان داده است.

Nur Masalha, *The Politics of Denial: Israel and the Palestinian Refugee Problem*, London, UK: PLUTO Press, 2003, 304 pages.

سیاست انکار: اسرائیل و مشکل پناهندگان فلسطینی

Alexander Bligh, ed., *The Israeli Palestinians: An Arab Minority in the Jewish State*, London, U.K. and Portland, OR: Frank Cass Publishers, 2003, 324 pages.

کتاب قوانین و سیاست‌های اسرائیل را در رابطه با پناهندگان فلسطینی از ۱۹۴۸ تا ۲۰۰۳ مورد بررسی قرار می‌دهد. کتاب چندین سؤال اساسی مطرح می‌سازد که در پی پاسخگویی به آن است: حقوق فلسطینی‌ها بر اساس قواعد حقوق بین‌الملل چیست؟ آیا پناهندگان اجازه بازگشت به خانه‌های خود را خواهند یافت؟ خسارت وارد شده بر جمعیت پناهندگان را چگونه می‌توان جبران کرد؟ کتاب به این نکته می‌پردازد که اسرائیل هرگونه مسئولیت برای پناهندگان فلسطینی را انکار می‌کند و اصرار دارد که مشکل پناهندگان فلسطینی باید از طریق اسکان دوباره در سایر کشورهای عربی حل شود. نویسنده از اسناد محرمانه و طبقه‌بندی شده در این پژوهش بهره‌برداری کرده است. او عوامل ایدئولوژیک، سیاسی، اقتصادی،

فلسطینی‌های اسرائیلی: اقلیت عرب در کشور اسرائیل

گردآورنده مقالات این کتاب بر آن است که اهمیت سیاسی فلسطینی‌های اسرائیل به این دلیل که آنها سازمان آزادی بخش فلسطین را نماینده مشروع خود نمی‌دانند، نادیده گرفته شده است. فلسطینی‌های اسرائیل گرچه خود را ادامه فلسطینی‌های کرانه باختری می‌دانند، یک هویت ملی مستقل و مشخص به وجود آورده‌اند و نقش اساسی در سازش میان اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها بازی می‌کنند. مجموعه مقالات این کتاب بر دگرگونی تاریخی، اجتماعی و سیاسی فلسطینی‌های اسرائیلی

Abdurrahman Dilipak and Sanar Yurdatapan, *Opposites: Side by Side*, New York: George Braziller Publishers, 2003, 221 pages.

مخالفان در کنار هم

این کتاب توسط دو نویسنده اهل ترکیه یعنی عبدالرحمن دلپاک روشنفکر اسلام‌گرا، و سانار یورداتاپان نویسنده سکولار به رشته تحریر درآمده است. هدف کتاب آن است که شکاف میان اسلام‌گرایان و سکولارها را در این کشور پر کند، و نشان دهد که مردم باید بپذیرند که با هم مخالف باشند. کتاب دارای دو بخش اساسی است که هر کدام بیش از ده مقاله را ارائه می‌دهند. در این مقالات موضوعات مهمی همچون حقوق بشر، نقشهای جنسیتی، آزادی بیان مذهبی و سیاسی، نژادگرایی (برای نمونه مسئله کردها)، سرمنشأ بشر و تاریخ اسلامی در ترکیه مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. یورداتاپان نویسنده سکولار کتاب بر آن است که سکولارها در پی نابودی ارزشهای اسلامی که در ۱۳۰۰ سال پیش شکل گرفته‌اند، نیستند. به نوشته او، حتی منکران وجود خدا نقشی مثبت در این کشور بازی کرده‌اند که از آن

تمرکز می‌کند و موضوعات گسترده‌تری را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. هویت ملی، گذار در باروری، سیاست رفاهی، هویت مدنی، و رهبری اعراب اسراییلی از جمله این موضوعات هستند.

Donald Quataret and Sabri Sayari, eds., *Turkish Studies in the United States*, Bloomington, IN: Indiana University Press, 2003, 145 pages.

مطالعات ترکیه در ایالات متحده آمریکا

کتاب مجموعه ۹ مقاله است که در بیستمین سالگرد بنای مؤسسه مطالعات ترکیه در ایالات متحده ارائه شد. این مقالات گرایشهای محافل پژوهشی آمریکا را درباره مطالعات ترکیه بررسی می‌کند. در این رابطه به ویژه تاریخ، هنر و معماری عثمانی، سیاستهای داخلی و خارجی ترکیه، انسان‌شناسی، ادبیات، و آموزش زبان مورد توجه قرار گرفته است. مقاله پایانی این مجموعه به تأثیر ویژه مؤسسه مطالعات ترکیه بر رشته مطالعات ترکیه در آمریکا می‌پردازد.

پیشرفت دموکراتیک و روزنامه نگاری در برابر عوامل تاریخی، فرهنگی، اجتماعی-اقتصادی و بین المللی قرار گرفته است. کتاب که ابعاد سیاسی روزنامه نگاری و تأثیر کلی روزنامه نگاران بر فرایند دموکراسی را به بحث گذاشته، در پایان این سؤال را مطرح می سازد که آیا روزنامه نگاران می توانستند کار بیشتری انجام دهند؟

میان می توان به دفاع از حقوق بشر بنیادگرایان اسلامی اشاره کرد. دلپاک نویسنده اصلاح طلب اسلام گرای کتاب بر آن است تا تصویرهای منفی ارایه شده از اسلام سیاسی را شالوده شکنی کند. گرچه هیچ یک از دو نویسنده بر سر دیدگاههای خود سازش نمی کند، هر دو نشان می دهند که میانه روی در برخورد با دیدگاههای دیگران ضروری و ممکن است.

Marc Nichanian, ed., *Yeghishe Charents: Poet of the Revolution*, Costa Mesa, CA: Mazda, Publishers, 2003, 358 pages.

Yorck Von Korff, *Missing the Wave: Egyptian Journalists' Contribution to Democratization in the 1990s*, Hamburg, Germany: Deutsches Orient-Institut, 2003, 246 pages.

یقیشه چارنت: شاعر انقلاب

یقیشه چارنت (۱۹۳۷-۱۸۷۷)، شاعر انقلاب ارمنستان و یکی از بزرگ ترین شاعران ارمنی قرن بیستم به شمار می آید. این کتاب مجموعه مقالات و مطالعات مربوط به چارنت است، که در میان آنها نوشته های خود شاعر و مقالات دیگری که در کنفرانس سال ۱۹۹۷ در دانشگاه کلمبیا درباره چارنت ارایه شده، دیده می شود. برخی از بهترین پژوهشگران متخصص آثار شاعر و از جمله دختر او آناهید چارنت در این کتاب درباره او مطلب نوشته اند.

گم کردن موج: نقش روزنامه نگاران مصر در فرایند دموکراسی در دهه ۱۹۹۰
هدف اصلی این کتاب پاسخ به این سؤال اساسی است که روزنامه نگاران مصری تا چه اندازه در فرایند دموکراسی سالهای دهه ۱۹۹۰ نقش داشتند؟ نویسنده کتاب می گوید که روزنامه نگاری نقشی بسیار مهم بر فرایند دموکراسی داشته است و بر این اساس تحلیلی ارایه می دهد که در آن رابطه میان